

Γιάννης Καλπούζος



ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ TINA ΔΕΛΑΚΟΥΡΑ

“Η λογοτεχνία είναι η απόδειξη πως η ζωή δεν είναι αρκετή” σύμφωνα με τον Fernando Pessoa. Κύριε Καλπούζο, τι σημαίνει λογοτεχνία για εσάς;

Η λογοτεχνία αποτελεί μέρος της ζωής κι όχι συμπλήρωμά της. Τόσο από τη μεριά του δημιουργού, όσο και από εκείνη του αναγνώστη. Είναι ανάγκη έκφρασης, γνώσης, εμβάθυνσης στα τέλος κόσμου, διεύρυνσης των οριζόντων, πάθημα με τη γηλόσσα, με τη μυθοπλασία και με τα θέματα που πραγματεύεται κάθε βιβλίο, καθώς και ανάδυο συνδυοπορία, ήτταρσης, ταξιδιού και αναγνωστικής μέθεξης. Επίσης, αποτελεί αφορμή για αναζήτηση και στοχασμό, ως μέρος της τέχνης που έχει στόχο την αιτογνωσία και την αγωγή της ψυχής. Η λογοτεχνία αποδεικνύει κι από τη δική της κοπού το ποινικότερος της ζωής, αφού μέσα από αυτή καταθέτεται ο διαφορετικός τρόπος προσέγγισης του κόσμου από τον εκάστοτε συγγραφέα και τον διηγητικό χάρτη του πληγούμου και του θυμικού του.

Για μένα πάνω απ' όπα λογοτεχνία σημαίνει γηλόσσα. Πάνω απ' όπα στέκεται η γηλόσσα, αυτή είναι η καρδιά της λογοτεχνίας. Πάνω πάλι κετεί ο πόνος, πάνω αποκτά αναπαραστατική

δύναμη, πώς δεν υπερφορτώνεται με μουσικό έμποτομο, πώς μποτιλίζεται με το ιστορικό, το θρησκευτικό ή άλλης πογής δέος που κουβαλούν στριμένες πλέξεις, πάντα επιτυγχάνεται η αναγνωστική ευφορία, πάντα συλλιμβάνει την αυστηρότητα εικόνα, πώς μεταβοτίζεται ο προφορικός δόμος σε γραπτό κορίτις να κάνει τη σπιρτάδα και τη ζωντάνια του, τι διασπά ή τι κινεί τη αρμονία και τον ρυθμό, ποια είναι τα νήματα που συνδέουν σταν φημηνατικό δόμο τον χώρο με το σώμα και με τις ιαθήσεις, πάντα πρέπει να ορμά σαν άγριο κύμα και πότε σαν σιγνόντα φτοίσθος, πώς γεφυρώνεται ο εξέτερικός κόδων με την ενδοχώρα των πράσων, πάντα υφαίνει μια περιγραφή και αφήνει στον αναγνώστη το περιθώριο να βάλει τη δική του πινελιά δίκαιο κι ο ίδιος να το αντιτιμβάνεται την ώρα της ανάγνωσης, πότε το κείμενο έχει ανάγκη από εξάρσεις και πότε από καταβύθισεις, πότε, πόσες και πού έχουν αείσια οι παρηχήσεις ή οι μεταστοιχιώσεις, πάντα δημιουργείται ο δικό σου ύψος, πώς η γηλόσσα φτέγγεται, πυρπολεί το επώδεις και το συνηθισμένο και ξανοίγεται σε νέους ορίζοντες.

Πρόσφατα μας χαρίστε ένα οκόμα ιστορικό μυθιστόρημα [σέρρα. Η ψυχή του Πόντου], το οποίο

αγαπήθηκε από το βιβλιόφιλο κοινό αθλία και τους κριτικούς. Εσείς ο ίδιος ήταναν οι πιο κομιστές στη συγγραφή του; Εξαιρετική ερήμηση! Φέρνει στον νου μου την εράτηση μιας μοθήτριας της Ρίγυμνουσού Βόλου, πριν από τέσσερα χρόνια: “Διδάσκοτε από τους ήρωες των βιβλίων σας”. Να, η ώμρη Εδήλαδο! Ν' ακούς παιδιά αυτής της ηλικίας να σου απευθύνονται με τόσο βαθυτάσσαστο λόγο.

Η συγγραφή κάθε βιβλίου μου συνεπάγεται για μένα πνευματικές καταβέσεις και πνευματικές αναπήρεις. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα το “έρρρα”, μου δόθηκε η ευκαρίσια μέσα από τη μακρόχρονη και επίπονη έρευνά μου να αντιληφθώ πλειστες όσες γνώσεις από το θησαυροφόλακο της καθημερινής ιστορίας που έγραφα οι Ελλήνες του Πόντου, απλά και οι λιοντές φυλές στα μέρη όπου διαδραματίζεται η μυθοπλασία του. Πέραν αυτών, κι οπας η γραφή σε καπείνα υποδύσεις τον ρόλο ενός μικρού θεού προκειμένου να κινείς έναν κόσμο που θα αντέξει στη σύγκριση με την πραγματικότητα και συγχρόνως θα υπηρετεί τον λογοτεχνικό σου στόχο, στάθηκα στην Δραΐα Πύλη ποικίλων στοχασμών. Ενδεικτικά παραβέτω υπό τύπον ερώτησης τέσσερα παραδείγματα: Πόση δύναμη διαθέτει ο άνθρωπος κι από πού την αντέπει

για να σηκώνει το κεφάλι ώστερα από απλεπάληπτους κατατρεγμούς; Σε τι βαθμό διαφέρετεύει την στομική και τη συλλογική μας πορεία το αγρίμι που καιροφυλάκτει μέσα μας, το οποίο δηλφά για εξουσία, χρήμα και σάρκα, και πώς δύναται κανείς να το τιθοσεύει; Η δύναμη της συνήθειας, με την παραδοσιακή μεταφορά της από γενεά σε γενεά, σε επίπεδο σκέψης, νοοτροπιάν, συμπειφορών, εθνικών αντιτίψεων, θρησκευτικών πεποιθήσεων και τόσα άλλα, ποιές καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του σήμερα και του αύριο; Ή μας διηγεί στις καλπέρες και στις κειρότερες στιγμές μας;

Κοντούσιος, μέσα από την παιδευση της συγγραφής του “έρρρα”, μέσα από την πάθη και τη ποθητική των μυθοπλασικών ηρώων αθηλά και της πραγματικής ιστορίας, διδάχτηκα και θαρρώ διότι έκανα ακόμη ένα βήμα πρός την κατάκτηση της αυτογνωσίας και της γνώσης του κόσμου. Βγήκα από το κείμενο και ποι οισιόδοξος, πληρωμένος και με πετρέτη στέρεη τηθέη μου ότι η μεγαλύτερη επονάσταση είναι η ανθρωπιά. Συνάρμα ότι οι λίγοι θα συνεχίζουν να κτίζουν το σκοτάδι γύρω μας, για όσο δε θα φέγγουν οι ποιότηροι. Δηλαδή, για όσο δε δίνουμε συντεταγμένης ως ποιτεία, ιδωτικούς φορείς και άτομα τη μάρκη της εσωτερικής καλπέργειας. Της καλπέργειας της ψυχής και του πνεύματος. Το μόνο αντίστοιχο δέος απέναντι στη βαρβαρότητα απ' όπου κι αν προσέρχεται. Κι ακόμη, για μια άλλη πρόσθιη γήρη της ζωής, άλλη πρότυπα και αξίες.

Βεβαίως, όπως από οπού κάθε συγγραφική δρασκελία, αποκόμισα κι άλλα μυστικά της γραφής, κι οποία είναι διορκής δάσκηρη και μαθητεία.

Πιστί κατά τη γνώμη σας η ιστορία των Ελλήνων του Πόντου αγγίζει τόσο θαυμεία τις ψυχές ακόμα και των μη Ποντιών;

Η ιστορία των Ποντίων αποτελεί μια σημαντική κοινότητα του ελληνισμού και εξίσου σημαντική πτυχή της εν γένει πορείας του. Φοίνεται μέσα από το “έρρρα” και σε εκείνα τα μέρη η αρχέγονη συνέχεια, το ράμμα της φυλής μας. Διακρίνει κανείς τα ίδια προτερήματα, τις ίδιες αδυναμίες και παθογένειες, κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ και των πιο απόμακρων περιοχών του ελληνισμού, το δέσμο με την Εδήλαδο. Εκτός από αυτά, ο Πόντος παραμένει ανοιχτή πληγή. Από τη μια ως καρμένη πατρίδα και από την άλλη από την πικριά και το άδικο

23/9/2016

συνέντευξη |

X
press

Weekend

27

της μη αναγνώρισης της γενοκτονίας. Μία πληγή που φέρνει στον νοο της πλειονότητας των Ελλήνων τη Μικρά Ασία, την Ανατολική Ρωμηΐα, τη Βόρειο Ήπειρο, την Κύπρο και τόσους άλλους τόπους όπου ο ελληνισμός χάραξε ανεξήηλτα την περπατησιά του.

Οι μήνυμες είναι ζωντανές, συνυφίνονται, παραπλήζονται, αγγίζουν τις καρδιές. Έμος νομίζω ότι η επίσημη λατρεία του Πόντου δε δονεί τις ελληνικές φυχές με τον έντονο τρόπο που καταφέρνει να πετύχει ένα μυθιστόρημα, μέσω από το οποίο ζωντανεύει μια ολόκληρη εποχή κι έτοις έρχονται πιο κοντά μας άνθρωποι, τόποι και γεγονότα. Θέλω να πω ότι στο άγγιγμα των φυκών παιζει καταπιντοκό ρόλο και η δύναμη της γραφής.

Μετά από μια σειρά εξαιρετικά επιτυχημένων ιστορικών μυθιστορημάτων, θα σας ενδιέφερε να τοποθετήσετε κάποιο έργο σας στο παρόν ή ακόμα και στο μελλον; Όσον αφορά το παρόν το έχω κάνει ήδη με το "Σάδος-Πλαντούμα φαντασμάτων", καθώς και με το "Ο, τι αγαπώ είναι δικό σου". Ήταν ο μέσος μέλλον αμφιταλαντεύτηκε μεταξύ ενός σύγχρονου μυθιστορήματος και ενός κοινωνικού μυθιστορήματος με φόντο την λατρεία.

Εν τέλει επέλεξα το δεύτερο, χωρίς να αποκλείω το απότομο ξετράπισμα προς αδηλή κατεύθυνση. Σε κάθι περίπτωση κι όταν στήνω τις μυθιστορίες μου σε αθλητινές εποχές δεν παύνω να μιλούν για το σημεριά. Άλλωστε το σημεριά έχει κινητεί και μέσα από το κτες. Αν δεν κατανοήσουμε το παρελθόν, δε θα καταφέρουμε και να απαληγούμε από τις παθογενείες που μας κήρυξε σήμερα. Ούτε να ωφεληθούμε από τα επιτεύγματα των προγόνων μας, σύτε να διδαχτούμε από τα πάθη τους. Μ'έχει σπουδαίστεσε και η συγγραφή ενός μυθιστορήματος φαντασίας, το οποίο θα διαδραματίζεται σε μεθιλονικό χρόνο. Ήστάσαν δεν έχω βρει ακόμη τα κίτειδι που θα μου ανοίξουν τις πόρτες του. Εννοώ να τις ανοίξουν με τρόπο που θα μου δώσει τη δύναμη να παραδώσω στην κρίση των αναγνωστών ένα αξιόλογο κείμενο.

Ωι λογοτεχνικοί σας χαρακτήρες είναι εμπνευσμένοι από πραγματικά πρόσωπα που έχετε γνωρίσει ή πρόκειται για 100% προτόντα της φαντασίας σας;



Σε όλα τα μυθιστορήματά μου, όπως και στο "σέρρα", οι ήρωες μου είναι μυθιστορικά πρόσωπα και δεν απηκούν σε χαρακτηριστικά ανθρώπων τους οποίους έχω γνωρίσει. Δεν παραπέμπουν καν σε συνδυασμό αιδημάτων.

Οι ήρωες των βιβλίων μου είναι πάντα κτισμένοι με υλικά τις εποχής τους και συνάδουν με τα ήθη, τις νοοτροπίες, τον τρόπο πρόσθιψης του κόδουμα, τις γνώσεις και τις συμπεριφορές εκείνων των χρόνων. Ωστόσο μπορεί κανείς να διακρίνει και στοιχεία που φαντάζουν σημειωνά. Κι αυτό γιατί ελάκιστα έχουν αιδημάτες εις της ψυχής και των χαρακτήρων. Βεβαίως, εντάσσονται στις μυθιστορίες μου ας δευτεραγωνιστές ορισμένα πραγματικά πρόσωπα που έζησαν την αντίστοιχη χρονική περιόδου με σύχναντα προσδόκουν στην στήριξη μαρτυρία και στην αιθιθρόφενσια του κειμένου, αιδημάται και οριμένες φορές ας ελπιστούσες φόρος τιμής για τις δραστηριότητές τους ή το αντίθετο να επιτυμηθούν για δύσα έπραξαν.

Υπάρχει κάποιος ήρωας από τα βιβλία σας με τον οποίο νιώθετε πως έχετε «ανοιχτούς λογαριασμούς» και ενδέκεται να τον συναντήσουμε ξανά σε επόμενο βιβλίο σας;

Κανένας λογαριασμός δεν έκλεισε με τους ήρωες μου.

Παραμένουν διδηπά μου και στη σκέψη μου σαν να υπήρξαν πραγματικά. Χάνονται για ένα διάστημα, θαρρεῖς και φεύγουν για την ξενιτεία μα πάλι επιστρέφουν. Ισως κάποιος να μου χτυπήσει ποι έντονα την πόρτα και να σιγάσσει εκείνους να τον παρουσιάσω εκ νέου στους αναγνώστες. Να θεωρεί εκείνος ότι έχουμε ανοιχτούς λογαριασμούς για τους οποίους επιβάλλεται η γνωστοποίησή τους. Μέχρι τώρα δεν έχει συμβεί.

Με κατείνιοτες αντιδράσεις στην Ανθία από το "Άγιοι και δαιμόνες", όμως δίνων να το απαιτεί. Ισως και γιατί είναι ποιητής ζαναμπέτης και καταφερτζής και χρησιμοποιεί την πλάγια οδό.

Ποιο βιβλίο διαβάζετε αυτό τον καιρό: Διαβάζω δύο εξαιρετικές ποιητικές συλλογές της Κυρπίας Ελένης Θεοχάρους, "Οι μεγάλοι τρίτοι" και "Η ωραία ανθοπάλη". Λίγο πίσω, ξανά και ξανά για να μπω στο μεδούπι των στίκαν της.

Σύνομα ξαναδιαβάζω, ύστερα

από πολλά χρόνια, το "Ο καπετάν

Μικάλης" του Νίκου Καζαντζάκη και

με συνεπάίρνει τη τέχνη της γηώσσας του.